

ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*

THE PRIORITY NEEDS OF ENHANCING CAPACITY OF LEARNING MANAGEMENT
ACTIVE LEARNING OF PRIMARY SCHOOL TEACHER UNDER OF OFFICE
OF THE BASIC EDUCATION

เพชรจันทร์ ภูทะวัง, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ

Phetchan Phutawang, Suwat Junsuwan

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Mahasarakham University

Corresponding Author Email: Phetchan16@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดประสงค์ 1. ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เลือกแบบเจาะจง 2. ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าความต้องการจำเป็นในเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชากร จำนวน 13,902 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 374 คน โดยสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.94 แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความต้องการจำเป็นด้วยค่า PNImodified ผลการวิจัย พบว่า 1. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 30 ตัวชี้วัด ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการออกแบบกิจกรรมและจัดทำแผนการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ และแหล่งเรียนรู้ และด้านการประเมินผลการเรียนการสอนแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น; สมรรถนะ; การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Abstract

The objectives of this research were as follows: 1. To study the components and indicators of proactive learning management among the group of data providers, which consisted of 7 qualified individuals selected through purposive sampling. 2. To investigate the current situation, desired conditions, and essential requirements for enhancing the competency of proactive learning management among teachers in elementary schools under the jurisdiction of the Basic Education Commission Office, with a population of 13,902 people. A sample group of 374 individuals, consisting of administrators and head teachers, was selected through stratified random sampling. To use tools such as questionnaires to assess the current situation, with a confidence level of 0.94, and to assess the desired conditions, with a confidence level of 0.96. To employ statistical analysis, including percentages, means, standard deviations, and the modified PNI modified value. The research findings revealed the following results: 1. Proactive learning management comprises 4 components and 30 indicators, with the highest level of suitability. 2. The current situation is at a moderate level, while the desired conditions are at the highest level. The order of necessity includes activity design and learning plan development, learner-centered teaching management, media utilization and development, and learning management assessment in a proactive approach.

Keywords: Necessity, Competency, Proactive Learning Management

บทนำ

ระบบการศึกษาในหลายประเทศได้พัฒนาหลักสูตรการศึกษาที่เน้นสร้างกระบวนการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์เพื่อรังสรรค์นวัตกรรม และส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนในอนาคต อันเป็นที่มาของทิศทางการจัดการศึกษาแบบใหม่ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนในสภาพปัจจุบัน ผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เป็นการสอนที่สร้างสรรค์ และสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่รู้ และสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง กระบวนการจัดการศึกษาต้องเป็นไปในลักษณะเชิงรุก หรือ Active Learning นั่นคือ การเปลี่ยนวิธีการสอนแบบเดิม ๆ เป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ กระตุ้นให้เกิดความใฝ่รู้ รู้จักคิดวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ และแก้ไขปัญหาได้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จะเป็นผลทำให้นักเรียนค้นพบความรู้ใหม่ สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ (ไพฑูรย์ สีนลรัตน์, 2559) ครูจึงเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการจัดการศึกษา คุณภาพของครูจึงมีความสำคัญ เพราะครูที่มีคุณภาพจะส่งผลต่อผู้เรียนให้มีคุณภาพ ครูจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข คุณภาพของครูผู้สอนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2556)

การพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) จากการติดตามผลการจัดการศึกษาของไทย การจัดการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า อุปสรรคในการจัดการศึกษาที่ต้องเร่งรัดแก้ไข ได้แก่ คุณภาพครู ผู้บริหารสถานศึกษา คุณภาพผู้เรียน หลักสูตรการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ประกอบกับผลการวิเคราะห์ปัญหาการจัดการศึกษามีหลายประการ ด้านคุณภาพการศึกษา คุณภาพของผู้เรียนต่ำกว่าเกณฑ์ สถานศึกษาไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ ด้านผลผลิตและการพัฒนาครูอาจารย์ ปัญหาการขาดแคลนครูโดยรวมทั้ง เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ด้านประสิทธิภาพการบริหาร และการจัดการศึกษา หน่วยปฏิบัติยังไม่มีอิสระและคล่องตัวในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ปัญหาขาดการพัฒนาสื่อที่มีคุณภาพ ด้านการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียน ด้านการศึกษาตลอดชีวิตยังไม่เป็นวิถีชีวิตของคนในชาติ (เจริญวิญญู สมพงษ์ธรรม, 2554)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ยังไม่ประสบความสำเร็จในเชิงปฏิบัติเท่าที่ควร เนื่องจากผู้สอนยังมีความเคยชินกับการสอนแบบเก่าที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher centered) ร่วมกับการขาดความรู้ความเข้าใจในการสอนแบบใหม่ที่เหมาะสมกับผู้เรียนสำหรับยุคศตวรรษที่ 21 ที่มีองค์ความรู้ใหม่เกิดขึ้นมากมายในทุกวินาที การสอนแบบเดิมจะไม่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปปฏิบัติได้ดี และอาจไม่ส่งเสริมต่อสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ผู้สอนบางส่วนมักมุ่งเน้นการสอนอย่างไม่เป็นระบบแบบแผน หรือเลือกรูปแบบการสอนที่ไม่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนจึงอาจทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายหรือเกิดทัศนคติในแง่ลบได้อีกด้วย (นนทลี พรธาดาวิทย์, 2561) จากการติดตามผลการจัดการศึกษาของไทย การจัดการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า อุปสรรคในการจัดการศึกษาที่ต้องเร่งรัดแก้ไข ได้แก่ คุณภาพครู ผู้บริหารสถานศึกษา คุณภาพผู้เรียน หลักสูตรการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

การเสริมสร้างสมรรถนะครูให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป็นการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นพัฒนา

กระบวนการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ทักษะและเชื่อมโยงองค์ความรู้นำไปปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือประกอบอาชีพในอนาคต การพัฒนาสมรรถนะจึงเป็นสิ่งสำคัญและความต้องการสูงสุดในองค์กรคือ การบรรลุเป้าหมาย และประเด็นสำคัญที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายได้ก็คือการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในองค์กรให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน สามารถกำหนดจุดยืนของแต่ละตำแหน่งและผลตอบแทนได้อย่างชัดเจน (Castillo, 2005)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องความต้องการจำเป็นความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อนำผลการศึกษาวิเคราะห์ใช้ในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 6,951 แห่ง (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2562) จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6,951 คน และครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 6,951 คน รวม 13,902 คน

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 374 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 187 คน และครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 187 คน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมด กับตารางสำเร็จรูปของเคจซีมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และคำนวณหาค่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรที่ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คือ 1) แบบสอบถามเพื่อประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัด ลักษณะแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 สอบถามความเหมาะสมองค์ประกอบและตัวชี้วัด ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ 2) แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ลักษณะแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประเภทตำแหน่งวุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) แบบสอบถามเพื่อประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัด ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาจากกลุ่มตัวอย่างจากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่และหาร้อยละแล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียงท้ายตาราง ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Need Assessment)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษา และองค์การเกี่ยวกับการศึกษา ได้แนวคิดการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X} = 4.71$) ด้านการออกแบบกิจกรรมและจัดทำแผนการเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X} = 4.67$) ด้านการประเมินผลการเรียนการ

สอนแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ และแหล่งเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X} = 4.56$)

1.2 ผลการศึกษาตัวชี้วัดของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 30 ตัวชี้วัด ผลประเมินความเหมาะสมตัวชี้วัดของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X} = 4.63$) ด้านการประเมินผลการเรียนการสอนแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X} = 4.54$) ด้านการออกแบบกิจกรรมและจัดทำแผนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.53$) และอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ และแหล่งเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X} = 4.49$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ด้านการออกแบบกิจกรรมและจัดทำแผนการเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.67	0.50	มากที่สุด
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.71	0.49	มากที่สุด
3. ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ และแหล่งเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.56	0.53	มากที่สุด
4. ด้านการประเมินผลการเรียนการสอนแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.56	0.53	มากที่สุด
โดยรวม	4.63	0.51	มากที่สุด

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ และแหล่งเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X} = 3.56$) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการประเมินผลการเรียนการสอนแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X} = 3.50$) ด้านการออกแบบกิจกรรมและจัดทำแผนการเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X} = 3.46$) และด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X} = 3.45$)

2.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ และแหล่งเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X} = 4.55$) ด้านการออกแบบกิจกรรมและจัดทำแผนการเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X} = 4.53$) และด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X} = 4.51$) มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการประเมินผลการเรียนการสอนแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X} = 4.46$)

2.3 ลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมรายด้าน เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการออกแบบกิจกรรมและจัดทำแผนการเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($PNI_{\text{modified}} = 0.311$) ลำดับที่ 2 ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($PNI_{\text{modified}} = 0.304$) ลำดับที่ 3 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ และแหล่งเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($PNI_{\text{modified}} = 0.280$) และลำดับที่ 4 ด้านการประเมินผลการเรียนการสอนแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($PNI_{\text{modified}} = 0.275$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าความต้องการจำเป็น ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษาโดยรวมรายด้าน

การเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI (I-D) D	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน		
1. ด้านการออกแบบกิจกรรมและจัดทำแผนการเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.45	0.62	ปานกลาง	4.53	0.50	มากที่สุด	0.311	1
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.46	0.62	ปานกลาง	4.51	0.50	มากที่สุด	0.304	2
3. ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ และแหล่งเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.56	0.62	มาก	4.55	0.49	มากที่สุด	0.280	3
4. ด้านการประเมินผลการเรียนการสอนแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.50	0.59	ปานกลาง	4.46	0.49	มาก	0.275	4
โดยรวม	3.49	0.61	ปานกลาง	4.51	0.50	มากที่สุด		

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัด สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยสรุปว่า

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 30 ตัวชี้วัด ผลการประเมินความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและนำองค์ประกอบมาสังเคราะห์หาตัวชี้วัดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ และนำไปประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 ที่เน้นทักษะของครูในการจัดชั้นเรียนแนวใหม่ ดังที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้นำเสนอว่า ยุคศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะแห่งอนาคตใหม่ที่ครูควรมีทักษะและคุณลักษณะที่รองรับการเข้าถึงเพื่อสร้างนวัตกรรมบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ ในอันที่จะพัฒนาผู้เรียนที่เยาวชนในยุคใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของไฉไลศรี เพชรใต้ (2563) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 5 องค์ประกอบ จำนวน 15 ตัวชี้วัด ยืนยันโดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของสรุณา ทองธรรมมา (2564) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาศุภสมรรถนะสูง ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ครูสมรรถนะสูง ในระดับประถมศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 15 ตัวบ่งชี้ ผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยสรุปว่า

- 2.1 สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาให้ความสนใจและพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมและสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ แต่ยังขาดหลักการหรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจน อีกทั้งยังจัดการเรียนการสอน

แบบเดิมคือครูเป็นผู้ให้ความรู้ ดังที่ นนทลี พรธาดาวิทย์ (2561) ได้นำเสนอว่า การสอนแบบเดิม จะไม่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปปฏิบัติได้ดี และอาจไม่ส่งเสริมต่อสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ผู้สอนบางส่วนมักมุ่งเน้นการสอนอย่างไม่เป็นระบบแบบแผน หรือเลือกรูปแบบการสอนที่ไม่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนจึงอาจทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายหรือเกิดทัศนคติในแง่ลบได้อีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไฉไลศรี เพชรใต้ (2563) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิवास โปธิตาทอง (2563) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษามีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกเพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ปรับจากครูที่มีบทบาทเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนด้วยความสะดวก แนะนำมากกว่าสั่งให้ผู้เรียนทำ ดังที่ Castillo (2005) ได้นำเสนอว่า การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการเสริมสร้างสมรรถนะครูให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของศราวุฒิ สนใจ (2561) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนศักดิ์ เจริญธรรม (2561) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

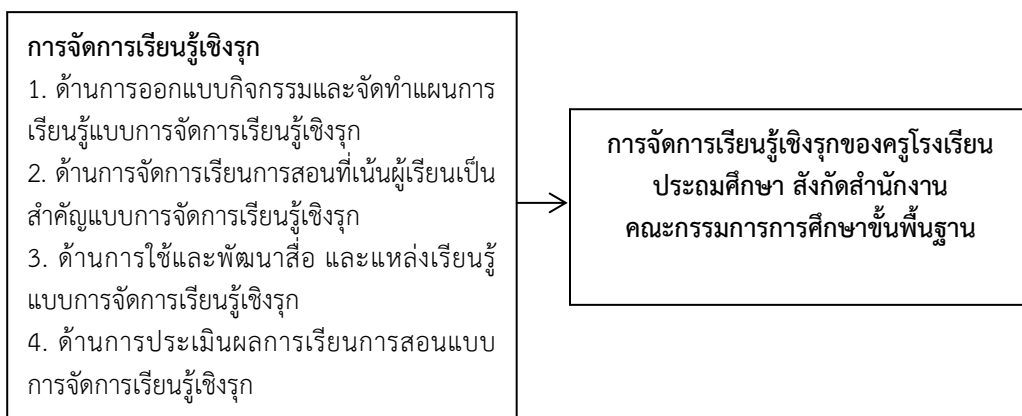
2.3 ลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการออกแบบกิจกรรมและจัดทำแผนการเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ และแหล่งเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และด้านการประเมินผลการเรียนการสอนแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกต้องเริ่มต้นจากการ

ออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและความสนใจของผู้เรียน จึงจะนำไปจัดกิจกรรม ใช้สื่อประกอบ อีกทั้งวัดและประเมินผลเพื่อดูความสำเร็จตามลำดับ จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ครูต้องได้รับการพัฒนา ดังที่ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2556) ได้นำเสนอว่า ครูมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข คุณภาพของครูผู้สอนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของศราวดี สนใจ (2561) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ระดับความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การเตรียมการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้และการสรุปและรายงานผลการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิริยา ภูถาวร (2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างคุณลักษณะครูผู้นำในการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผลการวิจัยพบว่า ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ คุณลักษณะด้านความรู้ ความเข้าใจดิจิทัล คุณลักษณะด้านการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล และคุณลักษณะด้านการสื่อสารยุคดิจิทัล ตามลำดับ

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยขอสรุปองค์ความรู้จากการวิจัยเป็นโมเดลการศึกษาความต้องการจำเป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากงานวิจัย

จากภาพที่ 1 ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่ได้มีขอบข่ายเพียงแค่เรื่องของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเท่านั้น การที่จะเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพนั้นต้องมีการบริหารจัดการที่ดีของครูและผู้บริหารสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ประกอบไปด้วย 1) ด้านการออกแบบกิจกรรมและจัดทำแผนการเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 3) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ และแหล่งเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ 4) ด้านการประเมินผลการเรียนการสอนแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จึงจะสามารถเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและส่งผลให้ครูในสถานศึกษาเกิดความสัมพันธ์ร่วมแรงร่วมใจสร้างบรรยากาศทางวิชาการ ดังนั้น ผู้บริหารในระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเป็นรูปธรรมและเกิดประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำนโยบายการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในสถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน นิเทศ กำกับติดตามการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของครูโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ด้านการออกแบบกิจกรรมและจัดทำแผนการเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีความต้องการจำเป็นอยู่อันดับ 1 ($PNI_{modified} = 0.311$) ควรมีการวิจัยในครั้งต่อไปลงเชิงลึกเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านดังกล่าวให้มีการพัฒนาขึ้น ในลักษณะการพัฒนาโปรแกรม หรือการพัฒนารูปแบบ โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2552). *บทบาทของครูในการเรียนรู้ แบบ Active Learning*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- เจริญวิญญู สมพงษ์ธรรม. (2554). *การพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงาน : สมรรถนะหลัก (Core Competency)*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไฉไลศรี เพชรใต้. (2563). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (คุณานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธนศักดิ์ เจริญธรรม. (2561). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้เพื่อ ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา (คุณานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นนทลี พรธาดาวิทย์. (2561). *การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning*. กรุงเทพฯ: ทริบเพิลเอ็ดดูเคชั่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2559). *การศึกษา 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีริยา ภูถาวร. (2564). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างคุณลักษณะครูผู้นำในการจัดการเรียนรู้ยุค ดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศราวุฒิ สนใจ. (2561). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อ ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (คุณานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สรญา ทองธรรมมา. (2564). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูสมรรถนะสูง ในโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (คุณานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2562). ข้อมูลพื้นฐานสถานศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2556). คู่มือการปฏิบัติงานการต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- อภิवास โปธิตาทอง. (2563). การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Castillo, E.D. (2005). *Defining Competencies*. Business Mexico. Mexico. City: Mar.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

